№ 67 Ապրիլ 14 Հինգշաբթի — 1883 — Ապրիլ 14 Հինգշաբթի № 67

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կօպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կօպէկ:

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ ԼՐԱԳԻՐ:

Դեռ ևս ապրիլ ամսին գրվելով, բաժանորդները կարող են ստանալ „ՄՇԱԿԻ“ բոլոր համարները, առաջին համարից սկսած:

„Մշակի“ տարեկան գինը 10 րուբլ է:

Թիֆլիսում համարը հատով առնել կարելի է 5 կօպէկով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Երևանից: Նամակ Մեծ-Ղարաքիլիսայից: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Խաչագողի յիշատակարան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

—

Ապրիլ 4-ին

Ապրիլ 3-ին, կիրակի օր, կատարվեցաւ Երևանում բժիշկ Գուլբինսկու թաղումն: Ես մտադիր չեմ նկարագրել այդ անձի ազնիւ, անշահասէր և համեստ գործունէութիւնը: Կամենում եմ մի երկու խօսք ասել նորա յուղարկաւորութեան հանդիսի առիթով:

Շատ անգամ կարդում ենք և լսում, որ մեր ժողովուրդը անտարբեր է: Ճշմարիտ ասել, մեր ժողովուրդը շատ դժուարզգաց է հասարակական գործերում: Նորա մէջ զգացման գործողութիւնը այնպիսի կոշտ ջղերով է կատարվում և նորա զգացման արտայայտութիւնը այնքան ուշանում է, որ մարդ ամենևին կապ չէ կարողանում գտնել զրգռման շարժառիթի և նորա հետևանքի մէջ: Ակամայից գալիս ենք այն հետևանքին՝ թէ այս ժողովուրդն այլ ևս դադարել է կենդանական մարմին լինելուց և շարունակում է միայն բ ո ւ ս ա կ ա ն կեանք, այս բառի բուն նշանակութեամբ:

Երէկվայ օրը, Երևանի կեանքի մէջ, այն օրերից մինն էր, որ մեզ ամենապարզ կերպով ցոյց էր տալի, թէ այս ժողովուրդը կենդանական մարմին է. զգում է և իր զգացմունքը կարողանում է դեռ արտայայտել: Արդարև, մի բոպէ կանգ առնենք այդ թաղման յուղարկաւորութեան հանդիսի վրա այդ տեսակէտից:

Գուլբինսկու դագաղը դուրս են բերում տանից: Ո՞վ է Գուլբինսկին,—մի նահանգական բժիշկ, որ յանկարծակի կաթուածով վախճանվել է: Ազգով լեհացի, հանգամանքի բերմունքով Երևան ընկած, զուրկ ընտանիքից, ազգականներից, նաև զուրկ բազմաթիւ կրօնակիցներից: Իր համեստ գործունէութեան պատճառով, ժողովրդական փայլ չը ստացած մի անձն և ինչպէս, նորա գերեզմանի վրա ռուսերէն դամբանական ասողն, ասեց՝ «Նորա ձախ ձեռքը չը գիտէր թէ ինչ է անում աջը:» Այդ հանգամանքները Երևանի պէս մի անտարբեր ժողովրդի մէջ, մի բաժան բաժան ազգաբնակութեան մէջ, ի հարկէ, չէ կարող բարեյաջող հանգամանք համարվել մի օտարազգու թաղման հանդիսին:

Բայց ինչ էք տեսնում. քաղաքային ուսումնարանի աշակերտաց խումբը, իր ուսուցչի առաջնորդութեամբ, Երևանի բոլոր հայ քահանաները ըզգեստաւորված, նահանգապետը և բոլոր կարգի աստիճանաւորները ուղեկից: Բայց որ ամենից գըլխաւորն է խուռն բազմութիւն ժողովրդի, ուր կային ամեն դասակարգի անձինք, մշակից սկսած մինչև ամենաբարձրը: Այդ մարդի դագաղն անգամ, վերջին բոպէում իր շուրջը ժողովեց բոլոր դասակարգի, բոլոր կուսակցութեան անձերին, որոնց խորհուրդը գէթ այս անգամ մէկ էր և ա ն խ ա ր դ ա խ: Ամենքեան եկել էին ոչ թէ պաշտօնապէս, իրանց քաղաքավարական պարտքը կատարելու, եկել էին ոչ թէ շքեղ հանդէս տեսնելու, եկել էին ոչ թէ կուսակցական արտայայտութիւն անելու, այլ միայն ասելու իրանց վերջին մնաք բարևը այն մարդուն, որ կարողացաւ գրաւել իր ամբողջ կեանքի միջոցով այդ երախտագիտութեան զգացմունքը:

Մասնակցում էին յուղարկաւորութեան և այնպիսի անձինք, որ անձամբ անգամ ծանօթ չէին հանգուցեալի հետ. ինչն էր շարժել այդ մարդկանց, ո՞վ էր տանում նոցա ցեխի միջով: Ի՞նչն էր տանում այդ ժողովրդին, լի երախտագիտական զգացմունքով, իր բազուկների վրա տանել մի օտարազգի բժշկին: Այո, թէ դոցա և թէ բոլոր ժողովուրդ հանդիսականներին առաջնորդում էր այն կենսական ոյժը, որ դեռ ևս նորա մէջ կայ: Կը նշանակէ, որ այդ ժողովուրդը գիտէ գնահատել, գիտէ երախտագէտ լինել, գիտէ իր մարդկային զգացմունքները յայտնել անկախ կուսակցական զգացմունքներից, բայց թէ նա շատ դժուար է շարժում, այդ կարծես նորա համար է, որ 19-դ դարի վերջին քառորդում Գուլբինսկիները հազուագիւտ են: Ահա այն մտքերը, որ մեր մէջ ծագվում էին այդ անձի յուղարկաւորութեան հանդիսին մասնակցելիս:

Այդ ասածներից յետոյ զարմանալի չէ այն խոր տպաւորութիւնը, որ գործեցին դամբանական ճառասացները հանգուցեալի գերեզմանի վրա: Ղևոնդ քահանան իր ասած ճառով շատ լաւ տըպաւորութիւն գործեց հայ հասարակութեան վրա, պ. Գիւլամիրեանցն իր կարդացած ճառի մէջ կենսագրական տեղեկութիւնք հաղորդեց: Պ. Նավրոցկին լի զգացմունքով ռուսերէն դամբանական ասեց: Վերջապէս պ. Ստրէլբիցկին խօսեց, ուր լօգիկան և զգացմունքը իրար հետ մաքառում էին: Հաղորդել ինչ որ արտադրում է սիրտը, ինչ որ ասում է կենդանի խօսքը, մեռած տառերով, մի և նոյն է որ բնութեան շքեղ երևոյթը ցանկանաս անփորձ ձեռքով նկարել. ես գոնէ հեռու եմ այդպիսի սրբապղծութիւնից:

Ցրվեցանք գերեզմանից պ. Ստրէլբիցկու խօսքերի ազդեցութեան ներքոյ, բուռն զգացմունքներով լցված, մաղթելով հանգիստ հանգուցելու նշխարացը:

Ն. Ն.

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ

—

Ապրիլ 7-ին

Անտառախիտ Ղարաքիլիսայում ապրել և վառելափայտի կողմից հազար ու մի տեսակ չարչարանքներ կրել՝ դուցէ հեռաւոր ընթերցողներին անհաւատալի երևի, բայց մեզանում ակներև իրողութիւն է: Մինչև որ մէկը անտառապետից հրաման կառնի, մինչև նշանակեալ փայտը անտառից դուրս կը բերի և մինչև առանց փորձանքի իր դուռը կը հասնի, շատ նեղութիւններ կը կրի:

Մանաւանդ վերջին ժամանակներս անտառապետի կարգադրութիւնների շնորհիւ վառելափայտը իր ծայրայեղ թանգութեամբ այնքան անմատչելի դարձաւ ժողովրդին, որ գիւղացիք ճարահատեալ իրանց յօյսը դրին տաւարի աղբի վրա, որը բասմա են դցում, չորացնում և վառում են փայտի տեղ: Բայց արդէն բոլորովին պատրաստի բասմաները տեղական պաշտօնեաների հրամանով քանդում և գիւղից դուրս են թափում: Գիւղացին քանդում է իր ձեռքի աշխատանքը, իր մի տարվայ յօյսը, և ջուրն ածում: Գիւղը մաքուր պահել՝ յայտնի բան է, մի գովելի գործ է, բայց պէտք է գիտենալ ժամանակը: Օրինակ եթէ գիւղացոց ձմեռվայ սկզբին հրամայող լինի թէ «այսուհետև ոչ ոք իրաւունք չունի գիւղի մէջ բասմա դցել, այլ պէտք է տանել գիւղից դուրս, նըշանակեալ տեղը» էլ ո՞վ կը յանդգնի չը կատարել իշխանութեան հրամանը: Բայց լուռ մնալ մինչև գիւղացին իր բասման ամբողջապէս մշակէ և բոլորովին պատրաստէ և յետոյ հրամայել քանդել, փչացնել, դա աղքատ գիւղացու համար անփոխարինելի զրկանք է: Շատ չէ, մի ամսից յետոյ այդ բասմաները բոլորովին հասած կը լինէին և իրանք գիւղացիք կը կտրէին և կը շարէին չորանալու:

Տեղական գլխաւոր ոստիկան պ. Փիրումեանցը նահանգապետի գրաւոր հրամանին համաձայն հաւաքեց ժողովուրդը, կարդաց նահանգապետի թուղթը, որի մէջ Նորին գերազանցութիւնը հրամայում է պ. Փիրումեանցին որ չը թողնի հասարակութեանը վարել անտառապետի և գիւղացոց մէջ եղած վիճելի հողերը: Հասարակութիւնը այդ հրամանը լսելուց յետոյ, վճռեց մարդ ուղարկել Նորին գերազանցութեան մօտ, նրան խնդիրք ներկայացնելու:

Ղարաքիլիսային օրէնքով տրուած հողերից 3600 դեսիատին հող պակաս է և այդ 3600 դեսիատին պակաս հողի հարկը ամբողջ 10 տարի է ամենայն ճշտութեամբ հասարակութիւնը հասցրել է գանձարանին: Նա տալիս է այն հողի հարկը, որ ամենևին վարել չէ: Այս մասին շատ անգամ խնդրամատոյց եղել են ուր հարկն է: Այժմ վիճաբանութեան մէջ մի քանի դեսիատին (կարծեմ 82) հող կայ: Այդ հողը, մեր կարծիքով, արժանի է տալ երկրագործ ժողովրդին, որ հողով է ապրում, որ առանց հողի այնպէս կը ցամաքի, ինչպէս ձուկը ցամաքում:

Այժմ փօստային ճանապարհի երկու ափերից

ԽԱՉԱԳՈՂԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

—

Խումբը անցաւ: Ես մուրացկանից ստացած երկու հատ հինգ-կօպէկնոցները գրեցի գրպանս, այնուհետ մատներով շօշափեցի, յայտնվեցաւ, որ հինգ-կօպէկնոցների մէջտեղում դրած էր բոլորակ ձևով ծալած թղթի կտոր: Առանց կարդալու, արդէն երևակայում էի, թէ ինչ պէտք է գրված լինէր այն թղթի վրա, որ խորհրդաւոր ծրարի մէջ հասցրեց ինձ մուրացկանը: Այսուամենայնիւ, մի պատեհ ժամանակ էի որոնում, որ կարդամ թուղթը:

Երբ հասանք մեր արգիլանոցը, արդէն մութն էր, ճրագները վառվում էին: Ես առիթ գտայ թուղթը կարդալու: Նրա մէջ գրված էին հետևեալ տողերը. «Մուրադ, ամեն ինչ կարգադրված է քո փախուստի համար: Յուսով եմ, որ դու այժմ կը հետևես իմ խորհուրդներին: Դու երկրորդ անգամ ինձանից նամակ կը ստանաս և նրա համեմատ կը վարվես: Պետրոս»:

Նամակը կարդացի ես մի այնպիսի տեղում, ուր թոյլ են տալիս կալանաւորներին մենակ մնալ: Պատին կպցրած էր մի ճրագ. թուղթը բռնեցի ճրագի վրա և քաւոր Պետրոսի խորհրդաւոր աշխարարութիւնը մի վայրկեանում ոչնչացաւ:

Ինձ հետաքրքրում էր աւազակապետի այն խօսքը, թէ մուրացկանի դէմքը նրան ծանօթ էր: Ես համոզված էի, որ անպատճառ այդ ծանօթութեան հետ կապված կը լինէր մի ամբողջ պատմութիւն: Որովհետև քաւոր Պետրոսը այն պտուղներից չէր, որ նրա ճաշակելը մնար առանց հետևանքի:

Գիշերը, երբ մեզ տեղաւորեցին մեր կացարաններում, ես խնդրեցի աւազակապետից, որ պատմէ, թէ ինչ առիթով ծանօթ է եղել ծպտեալ մուրացկանի հետ: Նա հաճութեամբ կատարեց իմ խնդիրքը:

«Դու յիշում ես, մինչդեռ պատմեցի քեզ, որ իմ պատանեկութեան հասակում հայրս ուղարկեց ինձ Տաթևի վանքը ուսում առնելու: Այդ միջոցներում լուր տարածվեցաւ, թէ Որոտնայ վանքում յայտնվել է մի հրաշագործ ճգնաւոր: (Որոտնայ վանքը հեռու է Տաթևի վանքից կէս օրվայ ճանապարհով միայն): Ճգնաւորի մասին խօսում էին, թէ նա ոչ ուտում է, ոչ խմում է, այլ լիացած է սուրբ Հոգու շնորհով, թէ նրա կերակուրը մշտական աղօթքներն են: Նրա մասին պատմում էին զանազան հրաշքներ, այդ պատճառով ամեն կողմից կոյրեր, կաղեր և զանազան տեսակ հիւանդներ դիմում էին վանքը ճգնաւորից բժշկութիւն գտնելու համար:

«Լսելով ճգնաւորի համբաւը, իմ հինգ տարի շարունակ անդամալոյծ մայրը հանգստութիւն չէր տալիս ինձ: Անդադար տնից նամակ էի ստանում, որ գնամ, մօրս բերեմ ճգնաւորի մօտ: Նա էլ ցանկանում էր առողջանալ և ամուր ոտների վրա ման գալ: Հայրս էլ նոյնն էր ցանկանում: Ես ստիպվեցայ առ ժամանակ ընդհատել իմ ուսումը, Տաթևի վանքից գնացի մեր տունը մօրս բերելու համար: Հայրս գրեց մեզ հետ ամեն բան, ինչ որ արժան էր վանքին ընծայ տանելու համար:

«Որոտնայ վանքը հասնելուց երկու օրից յետոյ, մեզ թոյլ տուեցին այցելել ճգնաւորի մօտ: Մենք գտանք նրան իր ձեռքով ապառաժի մէջ փորած մի քարանձաւում, ուր նա ապրում էր, ուր սովորութիւն ունէր աղօթելու և իր անձը զանազան ճգնութիւններով տանջելու: Այնտեղ տարաւ մեզ վանքի աբեղաներից մէկը: Ճգնաւորը այդ միջոցին աղօթքով զբաղված չէր, այլ նստած էր իր խուցի մէջ, բոլորովին մերկ քարայատակի վրա, և թիկնի արմուկը դնելով մի քարի կտորի վրա, որ նրան բարձի տեղ էր ծառայում, ձեռքը նեցուկ էր տուած գլխին, և կիսաթմբիր դրութեան մէջ, նրա բաց աչքերը անշարժ յառած էին դէպի քարանձաւի առաստաղը: Այդ դրութեան մէջ, կարծես նրա միտքը վերասլացել էր դէպի երկինքը և տիրել էր նրան խորին, սըրբազան յափշտակութիւն: Այնպէս որ, նա ամենևին չը զգաց, երբ մայրս մօտեցաւ և համբուրեց նրա հագուստի քղանցը:

«Հագուստը խիստ պարզ էր. կոշտ մազից գործուած սև բաճկոնը իջնում էր մինչև ոտները, մէջքը պնդած էր նոյնպէս մազէ սև չուանով: Տրեխներ կամ հողաթափներ չէր հագնում, բոբիկ ոտներով էր ման գալիս: Գլուխը բաց էր, բայց չը կտրված և չը սանրված մազերը այնքան երկարացել և աճել էին, որ պահպանում էին նրա գագաթը թէ ցրտից և թէ արևի տօթից: Խճճված մօրուքը խառնվել էր գլխի մազերի հետ և տալիս էր նրա դէմքին ահռելի կերպարանք: Երեսը դունաթափ և հիւանդոտ էր»:

«Տեսնելով, որ ճգնաւորը ոչ շարժվում է, ոչ խօսում է և ոչ փոխում է իր նստուածքի ձևը, մենք կարծեցինք, թէ նա քնած է: Բայց աբեղան ասաց.

—«Նա քնած չէ, տեսնո՞ւմ էք, աչքերը բաց են, միայն հոգով բարձրացել է երկինքը:

«Մայրս խնդրեց, թէ կը ցանկանար, որ ճգնաւորը տեսնէր նրան: Աբեղան պատասխանեց.

«Մենք, մեղաւոր աղամորդիներս տեսնում ենք աչքերով, բայց նա տեսնում է հոգով:

«Յետոյ աբեղան խորհուրդ տուեց մօրս, որ

երկու երկու սաժէն հեռու զուգնթացաբար գծեր են տանում, ճանապարհը լայնացնելու համար:

***

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Խանլըլար, 31 մարտի

Մեր գիւղական վարժարանները, ընդհանրապէս առնելով, ձմեռնային եղանակում լի են լինում բազմաթիւ մանուկներով, բայց գարնան նշանները սկսվելուն պէս, նրանց թիւը հետզհետէ նուազում է. այնպէս որ մայիս ամսում աշակերտների տասնից մէկն ևս չէք տեսնի դպրոցում: Այդ անկանոնութեան վիճակին ենթակայ է նոյնպէս տեղիս վարժարանը: Դեկտեմբեր և յունվար ամիսներում դպրոցում կային մօտաւորապէս 85 մանուկ. այդ թւից մինչև այժմ նուազել է մի որոշ քանակութիւն և շարունակվում է. գարնան միջոցում գուցէ չը լինեն 10-ից աւելի: Ո՞ւր են այդ մանուկները: Գարունը գալիս է, եղանակը մեղմանում է, գիւղացու աշխատութիւնները բացվում են. նա պէտք է ցանք անէ. այդ բանում հարկաւորութիւն ունի մի երեխայի, որ անասունները քշէ հերկելու ժամանակ և արածացնէ: Նա թէև ունի կարողութիւն որդուն կարդալուց չը զրկելու համար, նրա փոխարէն վարձելու մի այլ տղայ, բայց այդպէս իրեն վնաս կը բերէ. «ինչ հարկաւորութիւն կայ աչքի առաջ եղածը հեռու տեղ ման գալ, ինչու իզուր ծախս անեմ, տղէս ձմեռն էլ կը կարդայ» ասում է նա: Եւ այդպիսի անհասկացող ծնողները տրտունջ են յայտնում, երբ իրենց որդին վարժարանում մնացել է 4—5 տարի, մի և նոյն ժամանակ գլխում մի բան չունի: Թող իրենք մտածեն այդ մասին, ինչ պէտք է սովորէ այն երեխան, որ ամբողջ տարվայ մէջ երկու կամ երեք ամիս միայն յաճախելով վարժարան, երբ գալիս է գարունը, ծալում է գրքերը, տարաժամ կերպով դաշտային կեանքին նուիրվում, միանգամայն մոռանալով բոլոր սովորածները: Իսկ հետևեալ ձմեռը կրկին մտնելով աշակերտութեան կարգը, ստիպված պիտի կըրկնէ նախկին սովորածները:

Երեխայի կարդալուն պատահում է շատ անգամ ուրիշ արգելառիթ էլ. դա լինում է նրա տգէտ հայրը, կամ նախանձասիրտ եղբայրները: Անցեալ օր տեսնելով «հօտաղութեան» վիճակուած իմ մի աշակերտիս, հարցրի. «ինչու չես գալի կարդալու»—եղբայրներս չեն թողնում, պատասխանեց.—ինչու, հարցրի.—«ասում են, մենք չենք կարդացել, դու էլ մի կարդա, քո կարդալդ մեզ հարկաւոր չէ»: Այս խօսքերը նա պատասխանեց աչքերից արտասուք թափելով: Ահա այժմեան մեր հայ գիւղացիների մանուկների ցաւալի դրութիւնը:

Ես խորհուրդ կը տայի այն ծնողներին, որոնք իրենց անօգուտ և աւելորդ շահասիրութեամբ զրկում են մանուկների ապագայ բարօրութիւնը, մի կողմ ձգեն նահապետական կոյր գաղափարները և խաւարային կիրքերը, աշխատեն իրենց զաւակների մտաւոր և բարոյական զարգացման համար: Երկրագործութիւն և այլ արտաքին աշխատութիւնների մէջ մանուկի տուած օգնութիւնը այնչափ նշանաւոր չէ. դորանում միայն զարգանում են նրա մարմնական կարողութիւնները, իսկ մտաւոր և բարոյական ընդունակութիւնները այդքան թարմ հասակում դաշտային պարապմունքներով զբաղվելով, բթանում և կորչում են բոլորովին: Մանուկի տուած օգնութիւնների կրկնապատիկը կարող է անել մի այլը, երբ ծնողը իր անօգուտ և իզուր ծախսերից հեռանալով տարեկան մի աննշան գումար ծառայեցնէ դրա համար:

Վ. Տէր-Յովսէփեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 5 ապրիլի

«Մշակի» 41 համարում կարդացի պ. Ա. Տէր-Մկրտչեանցի պատասխանը իմ յօդուածին:

Ուշադիր ընթերցողը կարող է նկատել, որ պարոնը չը նայելով իր սար ու ձոր ընկնելուն, չէ կարողացել ծածկել իր պակասութիւնները թէ իբրև պատասխանատու և թէ իբրև նախկին հոգաբարձու. այլ մի քանի անիմաստ թողած մեր նուիրատուութիւնքը հանդէս բերելով մեզ արատաւորել և իր կիրքը յագեցնել է կամեցել:

Մենք կը հաստատենք այդ նամակի ոչնչութիւնը:

ա) Օրիորդաց հագուստի միաձևութեան հարցը թէ պ. Տէր-Ղևոնդեանցի օրով չէ ծագել, այլ 69 թւին, դա մեծ նշանակութիւն չունի և նամակի հիմք չէ կարող կազմել, թէև ոչ թէ 69-ին, այլ արդէն 67 թւի ուսուցչական խմբի օրով է յարուցվել:

բ) Իմ մայրը, կրկնում եմ, որ 72-ից մինչև 81 թիւը սրբութեամբ կատարել է իր խոստումնքը վճարելով ամենայն տարի 30 րուբլի, կարող էք այդ թւերի հոգաբարձութեան մատեանները նայել. իսկ թէ ձեր երկամեայ հոգաբարձութեան օրով միայն մէկ անգամ է վճարել, դա կարծեմ զարմանալի չը պէտք է թւայ ձեզ, քանի որ այս պօլէմիկան դրա վրա է կազմված: Ինչու ձեր ժամանակ միայն մէկ անգամ է վճարել՝ դա պարզած էի նախընթաց նամակումս, այժմ ես կրկնում եմ, թէև ձեզ իբրև հոգաբարձուի պատիւ չի բերի երբէք: 1881 թւին մայրս չը վճարեց, որովհետև դուք՝ հոգաբարձուքդ ձեր անքաղաքավարի նամակով և հաշիւ չը ներկայացնելով մորը՝ իբրև նուիրատուի, վիրաւորեցիք: «Հոգաբարձութիւնը պարտաւոր չէ ամեն մի նուիրատուի հաշիւ ներկայացնել, ինչ ուզեցանք սրինք» —դա վերին աստիճանի անքաղաքավարութիւն է, եթէ աւելին չասենք... Ո՞ր ուսումնարանը, ո՞ր մի բարեգործական հաստատութիւն իր պարտաւորութիւնը չէ համարել հաշիւ ներկայացնել բարեգործին մինչև անգամ լրագրով: Այդ ձևով կարելի է նուիրատուք շատացնել, ցոյց տալով որ նրանց սերմը պարարտ հողի մէջ է ընկնում... Պատճառ էլ էք բերում, իբր ժամանակ չէ ունեցել հոգաբարձութիւնը... Այդ կարելի է եթէ անգործունէութիւնը, պարապութիւնը և անհոգութիւնը—գործունէութիւն և աշխատանք համարէք.... իսկ թէ՝ մայրս 30 րուբլու փոխանակ 18 րուբլի է վճարել, դա ձեր թւաբանական գիտութեան տկարութիւնն է ապացուցանում. ինչպէս կարելի է 17 աշակերտուհեաց հագուստը 18 րուբլով գնել...

Պարոն Տէր-Մկրտչեանցը երևի հասկացել է իր յանցանքը, որովհետև գրում է. «հոգաբարձուք կարող են յետ վերցնել իրանց խօսքերը (լսեցէք, նա ինքն էլ հոգաբարձու էր) բայց ես փոխանակ յետ վերցնելու իմ խօսքերը... ներկայ տարվանից խոստանում եմ յօգուտ չքաւոր աշակերտուհեաց միաձևութեան վճարել 30 րուբլի տարին»: Յայտնի է, որ ամեն մի թեթև յանցաւորին երկու տեսակ պատիժ է նշանակվում, կամ բանտ կամ տուգանք. պարոնը երևում է որ բանտ ընկնելուց 30 րուբլի տուգանք է գերադասել. շատ գոհ ենք, որ մեր յօդուածը այդ բարեգործութեան տեղիք տուեց...

գ) Ինչ վերաբերում է մեր ցայժմ չը վճարած նուիրատուութեանց, դրանց մասին կասենք հետևեալը. մենք երբէք չենք մերժել և չենք մերժի մեր միանգամ խոստացած նուէրը, իսկ ս. Աստուածածնայ ուխտատեղին և ս. Շմաւոն եկեղեցուն խոստացած 250 րուբլին ցայժմ չենք տուել, որովհետև քանիցս անգամ հաշիւ է պահանջվել այդ եկեղեցեաց գանձապահ պ. Մ. Արասխանեանցից, բայց նա 10 տարի է հաշիւ չէ տուել իրան յայտնի պատճառներով. անցեալ տարի թէև Աստուածածնայ հաշիւը ներկայացրեց, բայց ուրիշ էինք սպասում: Այդ պարոնը նոյնպէս և հոգաբարձու լինելով աղքատանոցի համար հաւաքված փողի, անցեալ տարի յայտնեց հասարակութեան որ այդ փողից տուած է մի մարդու վեց տարի ժամանակը առանց տոկոսի. յայտնի է որ այդպիսի բարեգործական նպատակով հաւաքված փողը, երբ մի մարդու է յանձնվում, նա իրաւունք չունի մէկին այդքան երկար ժամանակով տալու, այն էլ առանց տոկոսի, ուստի ինքն պատասխանատու է անցեալ տոկոսը վճարել: Եւ որովհետև մենք վերոյիշեալ եկեղեցիների գանձապահից և ուսումնարանի հոգաբարձուներից հաշիւ չը ստանալով վստահ չէինք՝ ուստի պահել ենք և մենք մեր ձեռքով կը գործադրենք այդ փողերը իրանց նպատակին. Նոյնպէս և աղքատաց խոստացած նուէրը մենք կը շահեցնենք և կը գործադրենք: Իսկ պ. Տէր-Մկրտչեանցին վերջին խօսքս այս կը լինի, որ չը հետաքրքրվի նուիրատուի հաշիւներով, այլ թող հետաքրքրվի իր սեփական հաշիւներով, կը տեսնէ որպիսի անճշտութիւններ է գործադրված. եթէ ինքը չէ կարող տեղեկանալ, թող դիմէ մեզ, մենք կը ծանօթացնենք:

Այս մեր վերջին պատասխանը կը լինի, որովհետև ինչ որ այսուհետև գրենք, պէտք է կրկնութիւն լինէր, խնայում ենք լրագրի էջերը և բարեմիտ ընթերցողներին:

Ս. Արասխանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ պ. Ստեփան Պօպօվից ստացանք 20 րուբլ պ. Քիւքճեանի «Անիի» աւերակների ժողովածուի համար: Մեզ մօտ այլ ևս չունենալով այդ ժողովածուներից, կը հասցնենք փողը պ. Քիւքճեանին, որ և կուղարկի պարոնին իր ժողովածուն: Այժմ ունենք 40 րուբլ պ. Քիւքճեանին հասցնելու համար:

—

Պ. Խ. Մալումեան խնդրում է մեզ տպել հետևեալը: «Խնդրում եմ այն բոլոր անձանց, որոնց մօտ գտնվում են «Երիտասարդ Ջայն» գրքի բաժանորդագրութեան թերթերը, որքան կարելի է շուտ ուղարկին ինձ թէ բաժանորդագրական ցուցակները և թէ թերթերը: Բաժանորդներին չուշացնելու կաշխատեմ բաւականութիւն տալ: Իմ հասցէս Тифлисъ, Армянская Нерсесянъ Семинарія Малумянцу.»

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Յովհաննէս Տէր-Աբրահամեանից նրա յօրինած «Բանալի գիտութեան ռուս լեզուի» դասագիրքը: Տպված է Ռոստով (Դօնի վրա) քաղաքում, ներկայ 1883 թւին պ. Յ. Տէր-Աբրահամեանի տպարանում: Գինը 50 կոպէկ:

—

Բաշգիւղից մեզ գրում են: «Արմուլու հայաբնակ գիւղում, որ այստեղից մի ժամ չափ հեռու է, անյայտ չարագործներ այրեցին անցեալ գիշեր բնակարդ քահանայ, տէր Յակովբ Մարկոսեանի կու մարագը, որոնց մէջ գտնվում էր երեսուն սայլ խոտ և քառասուն սոմար ցորեն: Ցորենը թէև ամբողջութեամբ չէ այրված, սակայն ծուխի մէջ խեղդված լինելով, այլ ևս չի բուսնի, էլ ցանվի, նոյնպէս և չի ուտվի, ծուխի հոտի և բանից առաջանալի դառնութեան պատճառով. Վնասը հասնում է մօտ 900 րուբլ գումարի: Մարագներից մինի երեք կողմից պատերը քանդելով, ծակեր են բացված, որտեղից և կարծում են թէ կրակը ներս էր դցված: Կրակ տուողը անյայտ է: Թէև այս գիւղում կօզակները որպէս գիշերապահ են ման գալիս և այն աստիճան խիստ են, որ շատ անգամ գիշեր ժամանակ բնակիչներին չեն թողլ տալիս մի տնից միւս տունն անցնել, սակայն այս անգամ, դժբաղդաբար, չեն կարողացել հանդիպել այս աներևոյթ չարագործներին, որոնք գիշեր ժամանակն էլ, ինչպէս երևում է, մարագի աղիսի պատն էին ծակում քլունգով, ուրեմն բաւական աղմուկ էին հանում:»

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԼԻՍԱՅԻՑ մեզ գրում են, որ «Մշակի» № 59 մէջ տպված մեր առաջնորդող յօդուածը «Քահանաների ապահովութեան» մասին շատ մեծ համակրութեամբ ընդունվեցաւ ընթերցողներից, մանաւանդ քահանաներից:

—

Մայրաքաղաքի ռուս լրագիրներում կարդում ենք, որ Տամբովի և Կուրսկի նահանգների պ... քունի հողերի վրա բնակեցրած գիւղացիները բ...

մօտենայ ճգնաւորին, բռնէ միայն նրա հագուստի դրօշակը, և նա կասէ, ինչ որ ոգիները կը ներշնչեն նրան:

«Ես օգնեցի մօրս մօտենալ. նա կատարեց աբեղայի պատուէրը: Նոյն բոպէում ճգնաւորը մի անսովոր շարժում գործեց, և չը փոխելով իր առաջվայ դրութիւնը, արտասանեց մի քանի անկապ խօսքեր.—

«Խնկի ծառը բուսել է... գլխին պսակ հիւսել է... տասներկու ճիւղ է արձակած... ամեն մի ճիւղի վրա... մի մի հրեշտակ է նստած... բայց բոլորից վերևը... սուրբ Տիրամայրն է նստած... գրկին մանուկ է բռնած... լոյս մազերով զարդարած... Մօր աչքերում արտասուք... սիրտը վշտերով լցված... մանկան ձեռքին է մի խաչ... դէմքը պայծառ է դարձած... արտասուքը սրբութիւն... իսկ խաչը մեզ փրկութիւն... Մայրն ու Որդին խոստանում» ...

«Ճգնաւորը լռեց: Աբեղան բացատրեց մեզ նրա պատգամախօսութեան իմաստը, թէ սուրբ Տիրամայրը և Որդին «փրկութիւն» են խոստանում: Մայրս ուրախացաւ, կրկին համբուրեց ճգնաւորի հագուստի դրօշակները, և մենք երկիւղածութեամբ հեռացանք:

«Այնուհետև անցան մի քանի ամիսներ, ճգնաւորի մասին շատ անգամ լսում էին այսպիսի խօսքեր, թէ նրա ժամանակը մօտեցել է, թէ նա երկար չէ մնալու երկրի վրա, թէ հրեշտակները նրան իրանց մօտ են կանչում, թէ նա մի օր կանյայտանայ, թէ նրա վախճանը Մովսէսի և սուրբ Լուսաւորչի նման կը լինի, որ ժողովուրդը նրա մարմինը չը գտնէ և պաշտելու առարկայ չը դարձնէ:

«Եւ իրաւ, ճգնաւորը անյայտացաւ: Ո՞ւր գնաց, —ոչ ոք չը գիտէր: Միայն ժողովրդի մէջ տարածվեցան զանազան կարծիքներ. ոմանք համարում էին նրան Ենովքի և Եղիայի նման երկինքը բարձրացած, ոմանք ասում էին, թէ նա առանձնացել է մի սարում, իր կեանքի վերջին օրերը խստակեցութեամբ անցկացնելու և իր անձը բոլորովին Աստուծուն նուիրելու համար: Ոմանք պատմում էին, թէ նրան տեսել են այս ինչ անդամ, լոյսի ճաճանչներով պատած, երբ մօտեցել են, նա աներևոյթացել է: Վերջապէս, շատ այսպիսի խօսքեր էին ասում, իսկ նրանցից ո՞րն էր ճշմարիտ,—Աստուած գիտէ:

Աւազակապետի պատմութիւնը թէև շատ հետաքրքրական էր, բայց ինձ ամենևին չէր զարմացնում: Ես քաւոր Պետրոսին լաւ էի ճանաչում. նրա համար այս և այն կերպարանք ընդունելը, այս և այն ձևի մէջ մտնելը խիստ սովորական բան էր: Միայն ինձ անհասկանալի էր թւում մի բան, արդեօք քաւոր Պետրոսը մի և նոյն անձնաւորութիւնն էր, որին տեսել էր աւազակապետը ճգնաւորի քարանձաւի մէջ և ինչ ապացոյց ունէր այսպէս կարծելու: Դէմքի նմանութիւնը բաւական չէր. մանաւանդ քաւոր Պետրոսի դէմքը այն ժամանակից յետոյ պէտք է բաւական փոխված լինէր: Երբ այդ հարցերը առաջարկեցի, աւազակապետը պատասխանեց.

—Նրան կոչում էին «ականջը կտրած» ճգնաւոր, պատմում էին, թէ նա միանգամ գերի է ընկել անօրէնների ձեռքը, նրան տանջել են, ստիպել են հաւատքը ուրանալ, նա մերժել է, և այդ պատճառով ականջները կտրել են: Այդ չարչարանքի համար նրան համարում էին մի տեսակ նահատակ: Եւ ես նկատեցի, որ մեր տեսած մուրացկանի երկու ականջների ծայրերը կտրված էին: Բացի դրանից, ճգնաւորի բազուկների և ձեռքերի վրա Երուսաղէմի ուխտաւորների դրոշմը կար: Նոյնը ես նկատեցի մեր տեսած մուրացկանի ձեռքերի և բազուկների վրա:

Նշանները ուղիղ էին: Իրաւ է, Պարսկաստանում մի փոքրիկ գողութեան համար քաւոր Պետրոսի երկու ականջների ծայրերը կտրել էին: Այդ պատիժը ստացել էր նա իր երիտասարդ հասակում: Եւ թէ նա Երուսաղէմի ուխտաւոր է եղել, —այդ նոյնպէս ուղիղ էր:

—Բայց ինչ նպատակով թափառում է այդ մարդը հնաւոր հիւսիսում, խօսեց աւազակապետը,—և ինչ ողորմելի դրութեան մէջ էր նա:

Ես չը գիտէի ինչ պատասխանել. ես դժուարանում էի յայտնել աւազակապետին, թէ ճանաչում եմ նրան, թէ մեր մէջ եղել են երկար տարիների յարաբերութիւններ և թէ նոյն ճգնաւորի առաջնորդութեամբ ես մի այնպիսի ծուռ ճանապարհի վրա դրվեցայ, որ վերջը բերեց, հասցրեց ինձ այնտեղ, ուր տանջվում են յանցաւորները միայն: Ես չը յայտնեցի նաև, թէ նա ինձ համար էր մտել այն ողորմելի կերպարանքի մէջ և ինձ համար է թափառում դատապարտեալների բնակութեան մերձակայքում: Ես ծածկեցի նրանից այն, որ խորհրդաւոր մուրացկանը, մօտենալով մեզ, հինգ-կոպէկնոցների հետ տուեց ինձ մի թուղթ: Այդ բոլորը ծածկեցի իմ ամենալաւ ընկերից, որովհետև դեռ մտատանջութեան մէջ էի, դեռ չը գիտէի, թէ ինչ պիտի պատասխանէի քաւոր Պետրոսի առաջարկութեանը:

Ի՞նչ պէտք է պատասխանէի: Մերժէի, ընդունէի,—ոչ մէկը վճռել չէի կարողանում: Նա եկել էր ինձ ազատելու, նա անցել էր հարիւրաւոր մղոններ, հազարաւոր վերստեր. նա դեռ չէր մոռացել ինձ, դեռ մտածում էր ինձ համար: Բայց ինչ նպատակով: Արդեօք աշխատում էր հանգստացնել խղճի խայթը, որ ինձ մոլորութեան և դատապարտութեան մէջ ձգեց,—թէ կամենում էր ինձ նորից ձեռք առնել, որպէս մի գործիք, որ նրան պակասում էր: Մինչ ես այս մտատանջութիւնների մէջ էի, աւազակապետը ասաց.

—Ես նրան երրորդ անգամն է, որ հանդիպում եմ:

—Առաջին անգամ որպէս ճգնաւոր, վերջին

նի մի ժամանակ առաջ դատ սկսելով կառավարութեան դէմ այն հողերի համար, որոնց վրա բնակվում և տարիներով արքունի գանձարանին այդ հողերը վարելու համար յայտնի տուրք էին վճարում, այժմ տարան այդ դատը: Արքունի համարված հողերը այժմ դատարանի վճռով ճանաչվեցան գիւղացիների սեփականութիւն և այժմ գիւղացիները կամենում են այդ դատաստանական վճռի հիման վրա պահանջել որ կառավարութիւնը յետ դարձնի նրանց այն գումարը, որ նրանք վճարել են որպէս տուրք արքունի համարված հողերը վարելու համար:

—

«Մշակի» հետևեալ համարը, № 68, մենք կը հրատարակենք Զատկից յետոյ, հինգշաբթի օր, ապրիլ 21-ին:

—

ՇԱՄԱԽՈՒՑ մեզ գրում են: «Շամախու մէջ և նրա շրջակայքում կատարվում է մի զարմանալի հասարակական երևոյթ: Այստեղի Թուրք ազգաբնակութիւնը հետզհետէ աճում է թւով, իսկ հայ ազգաբնակութիւնը հետզհետէ պակասում է թւով: Թուրքը նստած է իր տեղում, պարապում է հաստատ պարապմունքով, իսկ հայը անդադար դաղթում է Բագու կամ ուրիշ տեղեր, ընկնելով այլ և այլ անհաստատ, երևակայական վաստակների ետևից:»

—

ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ մեզ գրում են: «Ապրիլ 5-ին ֆրանսիացի և ռուս դերասանները, պ. Ադամեանի մասնակցութեամբ, պ. Կօրշի Թատրօնում տւեցին ֆրանսերէն լեզուով մի ներկայացում և խաղացին «La mort civille» (Քաղաքական մահ) պիէսան: Կօրրադօի դերը կատարեց պ. Ադամեան, որ իր խաղով այնպիսի խոր տպաւորութիւն գործեց ներկայ եղող հասարակութեան վրա, որ վարագոյրի իջնելուց յետոյ, Թատրօնի մէջ տիրապետեց մի քանի վայրկեան կատարեալ լռութիւն: Յետոյ, հանդիսականները, կարծես սթափվելով թմրութենից, սարսափելի կերպով սկսեցին ծափահարել: Հասարակութեան մեծ մասը ֆրանսիացիք էին և ռուսաց կայսերական Թատրօնների դերասաններն ու դերասանուհիք: Հայերը բացակայ էին այս անգամ:»

—

«Русскій Курьеръ» հաղորդում է, որ ռուս մամուլն Թոյլատրված կը լինի Թագադրութեան հանդէսի ժամանակ ունենալ ընդամենը 12 հոգի ներկայացուցիչ-Թղթակիցներ:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային Դումայի ապրիլ 11-ի նիստի ժամանակ, ուպրավան ներկայացրեց ձայնաւորներին Թիֆլիսի երեք այգիների, Ալէքսանդրեան, Մուշտայիդի և Բօտանիկական այգու, քաղաքի սեփականութիւն դառնալու մասին զեկուցումն: Ուպրավան առաջարկում է քաղաքային վարչութեան իշխանութեան տակ առնել երեք այգիները, ազատելով արքունի գանձարանը այդ երեք այգիների պահպանութեան վրա գործ դրվող 7252 ր. ծախսից, որ քաղաքն է յանձն առնում կրել: Բայց 4971 րուբլ ծախս, որից 3,650 ր. պ. Կօրգանօվին է վճարվում ջրի համար և մնացածը Պրիկազին Մուշտայիդի այգու համար,—այդ ծախսը քաղաքային վարչութիւնը չէ յանձն առնում և իր զեկուցման մէջ մանրամասնաբար բացատրում է թէ իր կարծիքով ինչ հիման վրա արքունի գանձարանը պէտք է շարունակէ վճարել յիշեալ 4,971 գումարը, առաջվայ պայմանագրութիւններով կապված լինելով թէ Կօրգանօվի հետ և թէ Մուշտայիդի այգու կապալառու, պ. Անդրօնիկօվի հետ: Դուման ուպրաւայի զեկուցումը լսելուց յետոյ, ձայների մեծամասնութեամբ ընդունեց նրա առաջարկութիւնը վերև յիշված այգիները քաղաքի իշխանութեան տակ ընդունելու մասին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Courrier de Lyon» լրագիրը հաղորդում է հետևեալ մանրամասները Մօնսօ-լը-Մինի մէջ եղած ճայթիւնի մասին. Դաւադիրները դինամիտը դնելու ժամանակ ամեն տեսակ նախազգուշութիւններ գործեցին: Փամփուշտի մօտ դրված էր գործիքը և փառօղի ճանապարհ էր անցկացրած վեց մետր երկարութեամբ, որպէս զի ճայթիւնի ժամանակ դաւադիրները կարողանային ազատվել: Ինչպէս յայտնի է ճայթիւնի ժամանակ մարդկերանց հետ դժբաղդութիւններ չեն պատահել, միայն Դիւկարդիի տունը, որի մօտ դրված էր դինամիտի փամփուշտը, ճեղքվեցաւ մի քանի տեղ և կարող է քանդվել:

—Մեկլենբուրգ-Շվերինի դուքսի հիւանդութեան մասին «National Zeitg.» լրագիրը հաղորդում է. «Մեծ դուքսը օրերումս պատրաստվում էր Մենտօն գնալ Թագաժառանգի ընտանիքը այցելելու համար, բայց այդ ճանապարհորդութիւնը յետաձգվեցաւ հետևեալ պատճառով: Ապրիլի 8-ին գիշերը Շվերին քաղաքի Թաղերից մէկի մէջ հրդեհ ընկաւ: Կրակը հանգցնելու համար գործածեցին հրդեհի շոգէ խողովակը, որ մեծ դուքսը իր փողով էր գնել: Խողովակի գործողութիւնը աւելի լաւ տեսնելու համար մեծ դուքսը բարձրացաւ գլացի տան կտուրը և այնտեղ մրսեց»:

—«Köln. Zeitg.» լրագրին գրում են Լօնդօնից ապրիլ 9-ից. «Երէկ ամբողջ Բիրմինգամի մէջ մեծ յուզմունք էր տիրում: Յայտնվեցաւ, որ այնտեղ պահեստ կար նիտրօգլիցերինի, որ բաւական էր քաղաքի կէսը աւերակ դարձնելու համար: Մի և նոյն ժամանակ այդ նիւթի վատ պատրաստելու պատճառով նա կարող էր ամեն րոպէ ինքն իրան ճայթել: Պօլիցիայի կարգադրութեամբ նիտրօգլիցերինի ամանները սառուցով պատեցին և յետոյ փակեցին ֆենիների լաբօրատօրիան, ինչպէս անուանում են Լեգօիմ-սարիսի խանութը: Յանկարծ հաստատ աղբիւրներից լուր ստացվեցաւ, որ սառած նիտրօգլիցերինը աւելի շուտ է ճայթվում, քան թէ հեղուկ դրութեան մէջ: Պօլիցիայի կառավարիչը անյապաղ կարգադրեց վերցնել սառույը և նիտրօգլիցերինը փայտէ խալոտծրով շրջապատել: Դրացի տների մէջ կատարեալ գաղթականութիւն սկսվեցաւ: Այդ ժամանակ Գլազգօից հասան հրաւիրված տեխնիկները Նօբէլի դինամիտի գործարանից: Ֆենիների լաբօրատօրիան քննելուց յետոյ, նրանք յայտնեցին, որ Ուայտ գործին լաւ ծանօթ է եղել, և զարմացան, որ նրան կալանաւորելուց յետոյ լաբօրատօրիան չը ճայթվեցաւ: Այնուհետև նրանք նիտրօգլիցերինը խառնեցին հողի հետ և այդպիսով դինամիտ դարձրին, որը տեղափոխելու ժամանակ աւելի բիչ վտանգ է ներկայացնում: Վճռված էր այդ դինամիտը քաղաքից դուրս տանել և այնտեղ այրել: Վախենում էին միայն, որ ֆենիները ճանապարհին չը ճայթեցնեն դինամիտը, և այդ պատճառով դինամիտով լի եօթը ամանները մեծ զգուշութեամբ էին տանում: Կալանաւորվածների կառքերից ամենամեծի մէջ նըստեցան զաղտնի պօլիցիայի եօթ անդամներ, որոնցից իւրաքանչիւրը մի աման ունէր բռնած: Կառքի առաջը և ետևը գնում էին պօլիցիականներ րէվօլվէրներով և ուշադրութեամբ հսկում էին ամբոխի վրա: Չը նայելով, որ քաղաքի մէջ լուրեր էին տարածված, թէ ֆենիները մտադիր են ճանապարհին ճայթեցնել դինամիտը, այնու ամենայնիւ մեծ բազմութիւն էր հաւաքվել: Բաղդաւորապէս ամեն բան աջող անցաւ: Կառքը քաղաքից դուրս գնաց, ուրտեղ տեխնիկները սկսեցին ոչնչացնել դինամիտը: Դինամիտի մի մասը հողի վրա ածելով, այդպիսով այրում էին: Դինամիտը հանգիստ այրվում էր և վատ հոտ էր տարածում: Ամենակարճ ժամանակամիջոցում բոլոր դինամիտը ոչնչացրին, իսկ ամանները յանձնեցին պօլիցիային:»

ԽԱՌԸ ԼՈՒՐԵՐ

Գամբէտտայի արձանը: Այս օրերս, փարիզի լրագիրներում տպված է Գամբէտտայի արձանը կանգնեցնելու համար հաւաքված նուիրատուութիւնների առաջին ցուցակը: Նուիրատուութիւնների գումարը հասնում է 59,604 Ֆրանկի: Նուիրատուների Թւում գտնվում են զանազան դէպարտամենտների ընդհանուր խորհրդականներ, որոնցից իւրաքանչիւրը նուիրել է 100-ից մինչև 1000 Ֆրանկ, Գրէվին 1000 Ֆրանկ և այլն:

* * *

Ճշմարիտ բարեկամութիւն: Մօտիկ ժամանակներում, երկու համալսարանական ընկերներ, բազմամեայ անջատումից յետոյ, հանդիպեցին միմեանց Ցէխաստում: Նրանցից մէկը տեղական լրագիրներից մէկի աշխատակից էր և տեսակցութեան ուրախութիւնը կատարեց նրանով, որ գինու շատ բաժակներ դատարկեց: Նրա բարեկամը յետ չէր մնում նրանից և երբ լրագրի աշխատակիցը հարցրեց, թէ ինչ է պատահել նրա հետ, պատասխանեց. «Այսօր երեկոյ արի ինձ մօտ հիւրանոցը և ես քո լրագրի համար այնպիսի մի հետաքրքիր նորութիւն կը հաղորդեմ, որը կը բացատրի քեզ բոլորը:» Հասկանալի է, որ լրագրի աշխատակիցը չէր ցանկանում ձեռքից թողնել այդպիսի մի դէպք և երբ, երեկոյեան բախեց նրա սենեակի դուռը, տեսաւ իր բարեկամին կախված: Նրա վերարկուի վրա կպցրած էր մի տոմսակ հետևեալ լակօնական խօսքերով: «Ահա բոլորը, ինչ որ ես քեզ կարող եմ հաղորդել»...

* * *

Նշանաւոր խաբեբայութիւն: Նորերումս, փարիզի գիտութիւնների ակադէմիան մի նշանաւոր խաբեբայութեան զոհ դարձաւ: Խօսք կար մաթեմատիկական 3000 ֆրանկանոց մեծ պրէմիա տալու մասին, և ուղարկված գրուածների մէջ, կէօնիգսբէրգեան համալսարանի ուսանող Մենկօվսկիի և հանգուցեալ անգլիական պրօֆէսսօր Հէնրի Սմիտի աշխատանքները ճանաչվեցան պրէմիայի արժանի: Յանկարծ յայտնվեցաւ, որ ուսանող Մենկօվսկի բառ առ բառ արտագրել է իր հեղինակութիւնը նոյն Սմիտի հեղինակութիւնից, որ գրված է 1868 Թւին: Ակադէմիայի նիստում, որ կայացաւ նոյն օրը, որոշվեցաւ առաջին վճիռը փոխել և ամբողջ պրէմիան յանձնել Սմիտի ընտանիքին:

* * *

Մօցարտի արձանը: Համաձարաւոր Մօցարտին Վիէննայում արձան կանգնեցնելու միտքը մեծ համակրութեամբ ընդունվում է աւստրիական մայրաքաղաքի բոլոր շրջաններում: Այդ նպատակով բացված ստորագրութիւնը արագութեամբ առաջ է գնում. դրա ինիցիատիվը պատկանում է գէնէրալ-ինտենդանտ բարօն Հօֆմանին, որը առաջինը ստորագրեց 1,000 գուլդէն:

* * *

Ֆրանսիական լրագիրների խօսքերով, Պլիւգրաում բնակվում է տասն և իննամեայ կատարեալ առողջ և գեղեցիկ կազմված մի աղջիկ, որը, ահա արդէն 8 տարի է, միայն կաթով և սրճով է կերակրվում, իսկ դէպի ուրիշ տեսակ կերակուրները չափից դուրս զզուանք է զգում:

* * *

Փարիզի «Soleil» լրագրի Բերլինի Թղթակիցը ասում է, որ երբ թէ իշխան Բիսմարկ խիկապէս հիւանդ է պաղագրայով: Առողջանալու յոյսերը քիչ են, մինչև որ կայսերական կանցլէրը չի համաձայնվի մի փոքր ընդդիմադրութիւն գործել իր մեծ ախորժակին, որ օրից օր, ըստ երևոյթին, աւելի և աւելի աճում է: Բժիշկ Շտրուկ և այլ բժշկներ խորհուրդ էին տալիս իշխան Բիսմարկին չափաւոր լինել ուտելու մէջ, որքան հնարաւոր է, բայց նա, թէպէտ սանդուղաից չը գլորեց նրանց (որպէս վարվում էր այդպիսի հանդամանքներում Ֆրիդրիխ Մեծը), այնու ամենայնիւ, շարունակում է ուտել ինչոր քէֆը տալիս է և ահագին քանակութեամբ գինի և գարեջուր է սպառում: Գերմանական կայսերական կանցլէրի ջղային հիւանդութեան մասին տարածված պատմութիւններին հաւատ ընծայելու չէ: Այս օրերս միայն իշխան Բիսմարկի բարեկամներից մէկը յայտնում էր. «Եթէ այդ հսկան այս օրերս մեռնի էլ, այդ բանը կարող է պատահել միայն ստամոքսի սատեկ խանգարումից»: «Nord. Allg. Zeitung» լրագիրը—

—

անգամ որպէս մուրացկան, իսկ միւսը, հարցրի ես:

—Դա կապ ունի Սանամի անցքի հետ, յետոյ կը պատմեմ քեզ:

Գ.

ԵՐՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

Երրորդ գիշերը աւազակապետը այսպէս սկսեց Սանամի ընդհատված պատմութիւնը.

«Դու յիշում ես, որ գիշեր էր, երբ ես և Սանամը հեռացանք մէլիքի ամրոցից, մի մթին և խուլ գիշեր, որ բնութիւնը ինքն էր նպաստում մեր փախուստին: Անցանք մի քանի մղոններ, գիշերային խաւարը սկսեց փոքր առ փոքր պարզվել: Ճանապարհին օրիորդը մի խօսք անգամ չը խօսեց ինձ հետ: Նա լուռ էր, որպէս երևում էր, ծանր մտախոհութիւններ տանջում էին նրան: Նա ունէր հայ օրիորդի թէ հնազանդութիւնը և թէ նախապաշարմունքները: Առաջինի դէմ բողոքեց նա, ընդդիմացաւ ծնողների բռնութեանը և չ կամեցաւ մահմեդականի կին դառնալ. իսկ երկրորդը, նախապաշարմունքը, մնաց: Նա մի նախատինքից ազատվեցաւ, բայց մի այլ նախատինքի ենթարկեց իր անձը: Նա փախաւ ծնողների տնից մի երիտասարդի հետ, որ ոչ նրա ազգականն էր և ոչ նրա բարեկամը:—Երևի, այդ մտածութիւններն էին տանջում նրան:

«Մեր ձին ընթանում էր առաջ, իսկ նա հետևում էր ինձ: Ես էլ իմ կողմից չէի խօսեցնում նրան, որովհետև չէի ցանկանում աւելի վրդովել նրա հոգեկան խռովութիւնը: Ես միայն հիացած էի նրա կերպարանքի բարեկազմութեամբ, թէ որքան գեղեցիկ էր նա տղամարդի հագուստով, և որքան քաջաբար ձիավարում էր նա, նստած իր սիրուն նժոյգի վրա: Նա ներկայացնում էր մի շնորհալի ձիաւոր, որի նմանը կարելի էր տեսնել պարսից բարձր ազնուականների որդիների մէջ:

«Բայց նրա հայրը իր կեցութեամբ, իր սովորութիւններով, իր բարք ու վարքով նոյնպէս ներկայացուցիչ էր պարսից բարձր ազնուականութեան: Շրջապատված բազմաթիւ նօքարներով, որսորդական շներով ու բազէներով, վատնում էր նա իր ժամանակի մեծ մասը զանազան զբօսանքների ու զուարճութիւնների մէջ, որոնք կատարվում էին ըստ մեծի մասին ձիաների վրա: Խոստովանում եմ, անգամ էր պատահում, որ նրա ընտանիքը չը մասնակցէր այդ զբօսանքներին, և այդ պատճառով Սանամը մանկութիւնից վարժված էր ձիավարելու մէջ:

«Մէլիքը, ինչպէս Ղարադաղի բոլոր խաները, ունէր բազմաթիւ անասուններ, որոնց ամառը տանում էին լեռնային հովասուն տեղերում արածացնելու: Շատ անգամ մէլիքի ընտանիքը ամբողջ ամիսներ անց էր կացնում ամարանոցում, իրանց հօտերի մօտ, հովիւների վրաններում: Սանամին աւելի էր զուարճացնում լեռնային կեանքը: Ղարադաղը սարոտ և անտառապատ երկիր է: Երբեմն ձի նստած, ամբողջ ժամերով թափառում էր նա ձորերի, անտառների և լեռների մէջ: Այստեղ աւելի ազատ էր շնչում, քան թէ հօր փակված տնում, ուր ամեն ինչ ճնշում էր նրան: Շատ անգամ ես լսել էի նրանից այդ խօսքերը. «Ես չեմ սիրում ձմեռը»: Երբ հարցնում էի պատճառը, պատասխանում էր. «Նրա համար որ, ձմեռը միշտ տան ծածկի տակ եմ մնում:»

«Երբ արևը ծագեց, չը գիտեմ ինչ զգացմունքից դրդված, նա կանգնեցրեց իր ձին, և մի քանի րոպէ լուռ նայում էր դէպի այն կողմը, ուր նրա հօր լայնատարած կալուածների սահմանները հետզհետէ անյայտանում էին մեր տեսութիւնից: Նա խիկոյն երեսը շուռ տուեց, որ ես չը նկատեմ նրա արտասուքը: Նա գնում էր, հեռանում էր այն երկրից, ուր ծնվել, սնվել ու մեծացել էր: Բայց ուր էր գնում,—ինքն էլ չը գիտէր: Բայց ինչու էր թագցնում ինձանից իր արտասուքը: Նա այնքան հպարտ էր, որ չէր արժանացնում ինձ տեսնել՝ ոչ նրա ուրախութիւնը և ոչ տրտմութիւնը:

«Ես մօտեցայ, երբ նկատեց, որ ուզում էր խօսել ինձ հետ:

—«Մենք լաւ չարեցինք, ասաց նա,—որ այդ ձիաները վեր առինք հօրս ախոռատնից:

—«Ինչու լաւ չարեցինք, հարցրի ես:

—«Դու գիտես հօրս բնաւորութիւնը. նա այսօր այն խեղճ թուրքին սպանել կը տայ, որ մեզ ձիաներ տուեց:

—«Ուրիշ ճար չը կար. որտեղից կարող էինք գտնել ուրիշ ձիաներ:

—«Կարող էինք ոտքով փախչել:

—«Դա կը յոգնեցնէր ձեզ: Իսկ մեզ պէտք է, որքան կարելի է, շուտով հեռանալ այդ կողմերից:

—«Ինչու:

—«Միթէ դուք չը գիտէք, որ հետամուտ կը լինեն մեզ: Միթէ դուք չէք իմանում, որ հէնց այս առաւօտ, երբ կը նկատեն, որ դուք տանը չէք, ամեն ինչ կը յայտնվի, և ձեր հայրը դէպի ամեն կողմեր մարդիկ կուղարկէ, որ ձեզ որոնեն:

—«Թող ուղարկէ: Այդ մթին ձորերը, այդ անտառները, այդ լեռները կարող են տարիներով պահել մեզ իրանց ծոցում, և ոչ ոք գտնել չէ կարող մեզ: Այդպէս չէ՞:

—«Այդպէս է, բայց զգուշութիւն ես հարկաւոր է:

(Կը շարունակվի)

գիրը այդ առիթով նկատում է. «Soleil» լրագրի Թղթակիցը, երևում է, որ նմանվում է «Berliner Wespen» երգիծաբանական թերթի յայտնի Թղթակցին: Եթէ որ նա տեղական խեղաթիւրքը Բերլինում իշխան Բիսմարկի առողջութեան մասին, այն ժամանակ, ի հարկէ, կիմանար, որ իշխանը ջղային հիւանդութիւն ունի, որի բժշկելը հէնց անբաւարար կերակրվելուցն է գժուարանում: Բժիշկները, որոնք խնամում են կայսերական կանցլերին, աշխատում են, որքան կարելի է, ախորժակ զարթեցնել իշխանի մէջ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 ապրիլի: Երէկ Լէյխտենբերգի դքսուհու մարմինը տեղափոխված է Բալտեան երկաթուղու կայարանը, իսկ այնտեղից ուղարկված է Տրօյցկօ-Սերգիևսկայա անապատը: Սերգիևսկի կայարանի վրա մարմնին դիմաւորեցին կայսրը և կայսրուհին: Թագաւորը և մեծ իշխանները ոտքով հետևում էին դագաղին մինչև գերեզմանը, Օլդենբուրգի իշխանների տոհմական հանգստարանի մէջ: Երկրորդ մրցումն է յայտնված Հանգուցեալ Թագաւորին Մոսկվայում կառուցանելի արձանի նախագծի համար: Նախագիծները պէտք է ներկայացնեն մանրամասն մասնաժողովին Մոսկվայի գլխաւոր նահանգապետի տանը 1884 թւականի սեպտեմբերի 3-ից ոչ ուշ: Տխուր լուրեր են ստացված Տուրգենևի առողջութեան մասին: Երկիւղ են կրում ցաւալի հետևանքներից: Լուր է տարածված, որ իր գրական սեփականութիւնը Տուրգենևը կտակեց տիկին Վիարդօին:

ՍԱՄԱՐԱ, 12 ապրիլի: Ջրի աւելանալը մօտ 10 արշին է: Փոքր քանակութեամբ սառույց է լողում: Այստեղ ձմերող նաւերը բեռնաւորվում են հացով: Երէկ հասան այստեղ գետի վերին մասից շոգենաւեր նաւակներով:

ՄԻՆՍԿ, 12 ապրիլի: Երէկ Սվիսլոչ գետը դուրս եկաւ ափերից և ջրով ծածկեց տափարակները: Հեղեղը ընդարձակ չափեր է առնում:

ՉԵՐՆԻԳՕՎ, 12 ապրիլի: Դեսնա գետը շատ մեծացաւ: Գետի մօտ եղած տեղերը ծածկված են ջրով:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 12 ապրիլի: Ելենա Մարկօվիչ, որ անցեալ տարի Միլան Թագաւորի կեանքի դէմ փորձ փորձեց, այսօր դատապարտված է մահուան պատժի:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 ապրիլի: Ռուսաց 1 ռուբլ Լօնդօնի վրա արժէ $23^7/_8$ պէնս, Համբուրգի վրա $203^1/_2$ պֆ., Փարիզի վրա $250^1/_2$ սանտիմ: Ոսկի արժէ 8 ր. 26 կոպէկ, արծաթ 1 ր. 37 կոպէկ: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 37 կոպ., երկրորդ $92^1/_2$ ր., երրորդ $92^1/_2$ ր., չորրորդ 92 ր. 12 կոպ., հինգերորդ 92 ր. 37 կ.: Ներքին առաջին 5% փոխառութեան տոմսակը արժէ $220^1/_2$ ր., երկրորդ 210 ր., արևելեան առաջին 91 ր. 62 կ., երկրորդ $91^3/_4$ ր., երրորդ 91 ր. 37 կ.: Բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր—հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՇԽԱՆ ՌՈՄԱՆ ԴԱՎԻԴՕՎԻՉ ՃԱՎՃԱՎԱԴԶԷԻ ԳԻՆԵՏԱՆ մէջ, որը գտնվում է Դվօրցօվի փողոցում, Մուզէումի դիմաց, Շարուրօվի տանը, ստացվում են ինչպէս միշտ, նոյնպէս և այժմ, առաւել ևս առաջիկայ տօների պատճառով զանազան տեսակի ամենաընտիր ԳԻՆԻՆԵՐ, որոնց գները համեմատաբար արժան են: Թունգին ութսուն կոպէկից սկսեալ մինչև 5 ռուբլի արժողութեամբ: Յիշեալ իշխան ճավճավաձէի գինետունը երաշխաւորում է ճշդութեան համար:

1—3

SIROP DE RAIFORT IODÉ
De GRIMAULT & Ce
Pharmaciens à Paris
AUTORISÉ EN RUSSIE

ՌԷՖՕՌ ԻՕՏԷԻ ՍԻՐՕՊ
Փարիզի Գրիմօ և ընկ. դեղավաճառաց

Այս դեղը գործածվում է քսան տարիէ 'ի վեր երախայոց հիւանդութեանց դէմ ձկան իւղի և անթիսքօռբիւթիկ (противоцынготный) սիրօպի տեղ և նշանաւոր արդիւնքներ է տալիս:

Երախայոց վզի այլ և այլ ուռեցքները, խուլը, և մարմնոյն, գլխին և երեսին վրայ երևցած բազմատեսակ վէրքերը բժշկելու համար սրանից աւելի աղէկ դեղ չկայ: Միև նոյն ժամանակ բաց է անում ախորժակը, զօրացնում է մսերը, բժշկում է մարմնոյն մեղկութիւնն ու թուլութիւնը և տալիս է երախայոց խիւեանց բնական զուարթութիւնն ու արթնութիւնը: Սա անպիտո դեղ մ'է ծծող երախայոց մարմնոյն և գլխուն վրայ երևցած վէրքերը բժշկելու և արիւնը մաքրելու համար:

Ծախվում է Փարիզ Վիվիէն փողոց № 8.

Թիֆլիսում դեղատան ապրանքների կովկաս. ընկ. մէջ և Շահ-Պարոնեանցի մօտ:

(8. 15) 6—6

SANTAL DE MIDY
Pharmacien de 1re classe, à PARIS
PERMIS EN RUSSIE

ՍԱՆԹԱԼ ՏԸ ՄԻՏԻ
Փարիզի առաջնակարգ դեղագործ Պր. Միտիի
Ռուսաստանում ընդունված.

Պօմպէի Սանթալ Միթոէն կոչուած դեղին զուտ մէջը պարունակող այս քափսօլները, քօպահիւ և քիւպէպէ բաղադրեալ քափսօլներից անբաղդատելի կերպով աղէկ են: Այս քափսօլները երեք աւուր մէջ կը բժշկեն ամէնից շատ ցաւող և հնացած հոսումները առանց ո' և իցէ էնժէքսիօնի օգնութեան, չեն հոգնեցնում ստամոքը և քօպահիւի կամ քիւպէպի նման մէզին հոտ չեն տալիս:

Ծախվում է փարիզ, Վիվիէն փողոց № 8 և գլխաւոր դեղավաճառաց մօտ.

Թիֆլիսում դեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ և Շահ-Պարոնեանցի մօտ:

(8. 15. 24) 8—9

Պատիւ ունիմ յանձնել Տփխիսու ծնողաց հասարակութեանը և առանձնապէս իմ ծանօթներիս, որ այս Զատկին ինձ համար պակաս և կուլիչ պատրաստում է Նորին Բարձրութեան փոխարքայի մօտ 18 տարի բանող գլխաւոր վարպետը. ուստի խնդրում եմ պատուէր տալ ցանկացողներին դիմել Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տուն Տրեգուբովի, Վարշավսկայա պեկարնիա:

Մ. Հախնազարեանց.

2—2

Նատալիա Տէր-Ղուկասեանը, ցաւօք սրտի յայտնելով իր ամուսին Գաբրիէլ Սահփանոսեան Տէր-Ղուկասեանի մահուան մասին, խնդրում է բարեկամներին և ծանօթներին յարգել հանգուցեալի յիշատակը, ներկայ գտնվելով ապրիլի 14-ին յուղարկաւորութեան հանդիսին: Հանգուցեալին կը տանեն Վանքի մայր-եկեղեցին իր բնակարանից, Սուրբ Նշանի փողոցի վրա, Մաքիամ փիթոյեանցի տանը:

2—2

ՇՕԿՕԼԱՏ ԵՒ ԴՐԱԺԷ
Ս. ՍԻՕՒ ԵՒ ԸՆԿ.
ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄՕՍԿՎԱՅԻ ՄԷՋ

Գտնվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ հետևեալ մագազիններում. Գ. Մ. Կօպաձէի, Ս. Անիեվի, Ա. Պ. Ակօպօվի, Վ. Ֆ. Սիտօվի, Ե. Ա. Եղիազարօվի, Գ. Ա. Բաեադչեվի, Ս. Ա. Ծովիանօվի, Յ. Ա. Բաբանօսօվի, Յ. Ի. Գուրգենօվի, Ի. Ա. Եւանգուլօվի և ուրիշ շատերի մագազիններում, նոյնպէս և ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ երկրի միւս բոլոր քաղաքներում:

6—24 (1—15)

ԳԱԼԵՐԵԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ, ԴՎՕՐՑՕՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ
ՊԱՀԵՍՏ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ № 144.

СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ
№ 144, ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНИ

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էժան, վիէննայի ԹՕՆԷԹ Փաբրիկայի ՄԷԲԵԼԻ ամէն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵԶՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ հայելիների համար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների համար ԱԼԲՈՒՄԻ Թուղթ, Բէլգիայի ԱՊԱԿԻՆԵՐ պատուհանների համար, ամէն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒՋԵԱՅ ԱՄԱՆՆԵՐ էմալով, ՆԻԹՐԱԹ ԴԱՐԺԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ:

Մ. Ն. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ
ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵԱՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՕԼԻՔԵՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աթոռներ 35 ռուբլուց դիւժինը, բազկաթոռներ 6 ր., դիվաններ 12—25 ր., կաչելի, մանկական աթոռներ և այլն: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, ճանապարհի մահճակալներ, պահարաններ, ծալվող սամօվարներ: Ջեմօդաններ 2 ր. 75 կ.—26 ր., սակվոյաժ ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարհի սումկաներ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿՂԵՐ 5 ր. 50 կ.—30 ր.:

Սամօվարներ, խոհանոցի պղնձէ ամաններ, կօֆէյնիկ, թէյամաններ, ութոներ և աղալու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ ՄԱՐՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 ր., երես լուանալու պղնձէ և ժեստի ամաններ:

ՊԱՏԻ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ 9 ր., տուալէտի հայելիներ 2 ր. 40 կ.—13 ր., զանազան մետալների մոմակալներ 1 ր.—15 ր., սեղանի դդալներ 4 ր. 50 կ. և Թանգ. Թէյի դդալներ Ֆրաժէի, մելխիօրի, լեհական և բրիտանական արծաթից աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ, դանակներ, պատառաքաղեր 2 ր.—26 ր.:

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ռուսական և անգլիական պողպատէ և երկաթէ դանակներ, յայտնի գործարաններից, 10,000 հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի:

ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 ր. 50 կ.—35 ր., պատրօններ ռէվօլվէրների համար, հրացան 6 ր. և աւելի, զանազան վեշալկաներ, կչիռքներ: Անգլիական և ամերիկական կլէօնկա 50 կ.—2 ր. արշինը:

Մշտապէս ունեմ 10,000 ֆ. ԹԷՅ Պօպօվ եղբայրների, կաֆէ ՄԻԽԷԼՍՕՆԻ Թէյի համար խմորեղէն էյնեմի, ՌԷՅՆԳԱՐԴԻ սիգարներ, հոտաւէտ ջուր (Օդըկօլօն) ծխվող փոշիք, պուդրա, գլիցերինի սապօն և այլն, աւելի էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ զալանտերէյի զանազան ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ, դրամարկղ, քսակներ, սանդրներ, շապիկներ, լայկի ձեռնոցներ կանանց, զինուորական զամշի ձեռնոցներ, զարուս, թելեր, բրօնզի և մարմարիօնի թանաքամաններ, մոխրամաններ, գրիչներ, մատիտներ, գրչակոթեր, սուրգուչ, փօստի Թուղթ, ծրարներ և այլն:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ խցաններ (պրօբկա) հանքային ջրերի, գարեջրի, գինու և դեղատան ապրանքների համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ:

Վերև յիշված բոլոր առարկաները ունեմ մեծ քանակութեամբ և ստանում եմ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս:

Առևտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել. Тифлисъ. М. Н. ТЕРЪ-НИКОГОСОВУ.

14—100

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏԱՅՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ

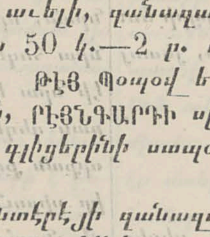

Մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԻՒՂ, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ և հոտաւէտ ջրեր և այլն

11—100